

КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ У СУЧАСНИХ ГРАФІТІ

У статті розглядаються основні значення графіті, як елементу субкультури, як інструменту для передачі інформації між окремими людьми та іншими субкультурами і групами. Визначається роль графіті у житті суспільства та традиційній культурі.

Ключові слова: графіті, субкультура графіті, символіка, інформація.

У сучасному світі на кожному кроці можна зустріти чудернацькі зображення чи написи на стінах, т.зв. графіті. У перекладі з італійської “graffiti” – «нашкрябаний, накреслений». Сучасне їх означення: написи на стінах будинків, парканах, поїздах і т. д., зроблені від руки фарбою чи маркерами. Більшість робіт, присвячених графіті аналізують його як культурний феномен, з’ясовують місце графіті у сучасному світі та користь чи шкоду, які несуть у собі настінні написи. У нашій роботі ми спробуємо розібратися, який зміст ховають у собі графіті, навіщо вони створюються та чому вони такі поширені у сучасному суспільстві.

У наш час графіті символічні та нерозривні з культурним контекстом. Вони визначаються як явища традиційної культури, тому для їх розуміння і тлумачення насамперед необхідно знати соціальний фон, який ховається за конкретним написом або малюнком.

На сьогодні в дослідницькій літературі графіті розглядається як засіб комунікацій молодіжних субкультур з виявленням знакової та символічної природи графічного тексту (Е. В. Бажкова, М. Л. Лурье, Т. Б.Щепанська, К. Е. Шумов [6] та інші), як спосіб соціалізації (Клейберг [4]), як джерело інформації про соціальну групу (Щепанська [7], Башкатов [1] та ін).

Вуличні графіті загальноновизнано належать до унікальних джерел інформації, стиль та зміст яких дають уявлення про духовний стан не тільки окремої групи виконавців, а й загалом про міську культуру, є свідком реальних цінностей та інтересів спільноти. Адже графіті – як знакова система – містить семіотичний ряд, в якому закодована інформація не тільки про історію самого візерунка або написи, але й про історію та традиції соціумів, в яких ці графіті існують нині або побутували колись. Запозичені з інших культур знаки і символи втрачають в новому оточенні комплекс первинних значень і здобувають нові. Тому необхідно знати коріння, символіку та атрибутику музичного, духовного і соціального життя не тільки власного народу, але і тих етнічних і культурних середовищ, які досить впливові для свідомості виконавців графіті на цьому історичному етапі.

Уже перші рейтери-тегери сучасного стилю писали закодовано. Замість справжніх імен вони використовували псевдоніми, на основі реальних даних: частини імені та домашньої адреси (частіше за все цифри). Це були своєрідні підписи, автографи людей, які хотіли розповісти світу про своє існування. Такі графіті називаються маніфестійні. Зазвичай вони кодують бажання рейтера виділитися серед натовпу, але при цьому лишитися інкогніто, ніби герой у масці. Вони створюються у рамках субкультури і не мають мети донести щось у суспільство. Сутність цих графіті показати іншим рейтерам, свої права на певну територію або своє ставлення до інших представників субкультури.

Символіка графіті із соціальним підтекстом – це символіка тотемів і табу, що було відзначено західними дослідниками, що вивчали графіті з точки зору криміналістики та соціальної психології. Якщо тлумачити незрозумілі образи і символи, ми побачимо, що більшість написів і малюнків утворюють дві великі групи. Перша – це графіті із зображенням «заборонених» тем: секс, наркотики, відносини зі школою, поліцією, іншими офіційними інститутами; друга – система підліткових тотемів: музичні напрямки та окремі виконавці, неформальні об'єднання і т. п.

На думку української дослідниці фольклористики – Інни Головах: «Оскільки виникнення графіті обумовлено бажанням почати діалог, графіті майже ніколи не існують поодиноці. Діалоги можуть втілюватися у вигляді звернень, запитань, у віршованій та прозовій формі, нерідко діалогічність графіті проявляється в комплексі малюнків. Навіть автографічні написи породжують реакцію читача і сприяють виникненню діалогів» [3, С. 71].

Таким чином, графіті – мистецтво мас, і нерідко окремі твори цього жанру є свідченням поведінки людини, що знаходиться під впливом «колективної душі». З приводу цього Р. Лебон зауважував: «Найбільш вражаючий факт, що спостерігається в натхненному натовпі, наступний: які б не були індивіди, що складають його, який би не був їх спосіб життя, заняття, характер чи розум, одного їх перетворення в натовп достатньо для того, щоб у них утворився рід колективної душі, що змушує їх відчувати, думати і діяти зовсім інакше, ніж думав би, діяв і відчував кожен з них окремо. Існують такі ідеї і почуття, які виникають і перетворюються в дії лише у індивідів, що складають натовп» [5, С. 158].

Дослідник графіті Голенок зауважує, що необхідно виокремлювати настінні написи дилетантів типу «Тут був...», від субкультурної символіки, яка зрозуміла усім її прихильникам і несе певний зашифрований зміст. «Авторські написи молодіжних субкультур «шифруються» латиницею у вигляді абревіатур або слів, які не мають перекладу. Використовуючи подібні прийоми, автори тим самим маркірують свою належність до субкультурної спільноти, залишаючи поза рамками «випадкові» написи підлітків, які не знають код неформалів» [2].

У символах та формах зображених на стінах міських фасадів звичайний перехожий не побачить нічого, але знаюча людина може легко побачити послання адресоване прибічникам того чи іншого девіантного руху. У такий спосіб може передаватися інформація щодо місця та часу зустрічей, розташування того чи іншого предмету тощо. Особливої популярності набула передача «настінних меседжів» за допомогою вигаданих алфавітів чи

знакових систем, коли лише вузьке коло обраних знає, що означає той чи інший символ. Логічно, що таке використання графіті властиве міським кланам та угрупованням.

Підсумовуючи всю вищезгадану інформацію, можна поділити графіті на чотири види за призначенням: 1) спілкування райтерів у рамках відповідної субкультури графіті; 2) використання написів для передачі інформації у рамках інших субкультур та організацій; 3) донесення до суспільства хвилюючої соціальної проблеми; 4) безцільне вивільнення емоцій дилетантами. Таким чином, можна стверджувати, що графіті дійсно є явищем традиційної культури, тому їх не можна ігнорувати, як не можна ігнорувати існування певного культурного шару з власною мовою символів, знаковою системою і стійкими соціальними функціями.

Список використаної літератури

1. Башкатов И. П. Характеристики молодежно-подросткового граффити / И. П. Башкатов // Социс. – 2006. – №11. – с. 141-145.
2. Голенок М. П. Социально-культурное значение уличных граффити (на примере молодежных субкультур г. Кирова) / М. П. Голенок – М., 2010. – 5 с.
3. Головаха И. Социальное значение асоциальных граффити (бытование и функции современных киевских граффити) // Социология: теория, методы, маркетинг / И. Головаха – К., 2004. № 2. – 64-77с.
4. Клейберг Ю. А. Девиантология: Хрестоматия / Ю. А. Клейберг – СПб., 2007. – 412 с.
5. Лебон Г. Психология народов и масс / Г. Лебон – СПб., 1995. – 240 с.
6. Современный городской фольклор – М., 2003. – 736 с.
7. Щепанская Т. Б. Символика молодежной субкультуры: опыт этнографического исследования системы. 1986-1989. / Т. Б. Щепанская – СПб., 1993. – 340 с.

Родичева Е.

КОДИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ ГРАФФИТИ

В статье рассматриваются основные значения граффити, как элемента субкультуры, как инструмента для передачи информации между отдельными людьми и другими субкультурами и группами. Определяется роль граффити в жизни общества и традиционной культуре.

***Ключевые слова:** граффити, субкультура граффити, символика, информация.*

Rodicheva E.

ENCODING OF INFORMATION IN MODERN GRAFFITI

The article discusses the main value of graffiti as an element of subculture as a tool for the transmission of information between individuals and other subcultures and groups. It defines the role of graffiti in society and traditional culture.

***Keywords:** graffiti, graffiti subculture, symbolism, information.*